

מצוות לזכירת יציאת מצרים - תקציר

מים ראשונים: מצוות רבות קשורות בזכירת היותנו עבדים במצרים או זכירת צאתנו משם, שהם שני צדדים של אותה מטבע. טרם הקריאה בדף זה מוזמנים הקוראים לנסות את כוחם הם: כמה מצוות הם מכירים שקשורים בזיכרון עבודת מצרים או יציאת מצרים. אפשר להפוך דף זה לחידון נוסף לפסח, אולי ברוגע באחת מסעודות החג והמועד. אנחנו ספרנו 31 מצוות בהן נזכרת עבודת או יציאת מצרים בפירוש בפסוק. לא כללנו ברשימה אזכורים כלליים של יציאת מצרים כמו: 'ליל שימורים' (שמות יב מב), ירידת המן מן השמים (שמות טז ו), יתרו המצטרף למחנה ישראל (שמות יח א), הקמת המשכן והשראת השכינה (שמות), תלונוות בני ישראל (שמות יז ג, במדבר יא כ, דברים א כז), תפילת משה בחטא העגל (שמות לב יא), ברכות בלעם (במדבר פרקים כג כד) וכיוצא באלה. מנינו רק מצוות עשה ולא תעשה הקשורות לזכירת שעבוד או יציאת מצרים.¹ בדף זה נמנה אותן אחת לאחת, עפ"י חומשי התורה ולא נוסף פירוש ודברי הסבר. בדף הנלווה [מצוות לזכירת מצרים – הרחבה](#), הוספנו פירושים, מדרשים והסברים. וכל היודע על מצווה שהחמצנו (בפסח! אוי-וי), אנא יודיענו ונקיים בה מצוות תיראה ותימצא – תעלה ותבוא.

1. שמות יב יז – שמירת המצה

ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חקת עולם: (שמות יב יז).

2. שמות יג ג – מצוות ההגדה ואיסור אכילת חמץ

ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא ה' אתכם מזה ולא יאכל חמץ:

3-4. שמות יג ז-ח – מצוות אכילת מצה, איסור בל ייראה ובל יימצא

מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים.

5. שמות יג ח – מצוות ההגדה

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים:

6. שמות יג ט – מצוות תפילין

והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוצאת ה' ממצרים:

7. שמות יג טו – פדיון בכור אדם ובהמה

וכל פטר חמר תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבגיד תפדה: והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים: והיה כי הקשה פרעה לשלחנו ויחרג ה' כל בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד בכור בהמה על כן אני זבח לחי כל פטר רחם הזכרים וכל בכור בני אפדה:

8. שמות כ א-ג – הדיבר הראשון

וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר: אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים לא יהיה לך אלהים אחרים על פני:

9. שמות כג טו – חג המצות

את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות פאשר צויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריכם:

¹ הספירה הכוללת והרחבה מכילה כ- 60 אזכורים (חיוביים) של זכרון יציאת מצרים. אנחנו מתמקדים כאמור באזכורים הצמודים למצווה מת"ג מצוות.

10. שמות כט מה-מו – הקמת המשכן, בניית בית המקדש

וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִיִּיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים: וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשָׁכְנִי בְּתוֹכְכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

11. ויקרא יא מג-מה פרשת שמיני – איסור שרצים

אֵל תִּשְׁקָצוּ אֶת נִפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם: כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדְּשִׁיתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תִטְמְאוּ אֶת נִפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשָּׂרֵץ הַרְמֵשׁ עַל הָאָרֶץ: כִּי אֲנִי ה' הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיֵּית לָכֶם לֵאלֹהִים וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי:

12. ויקרא יט לה-לו – שמירה על מידות ומשקלות

לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמְשׁוּרָה: מֵאֲזִנֵּי צֶדֶק אֲבִגֵּי צֶדֶק אֵיפֶת צֶדֶק וְהֵין צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

13. ויקרא כב לב-לג – חילול השם וקידוש השם

וְלֹא תַחֲלֹלוּ אֶת שֵׁם קְדוֹשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשֶׁכֶם: הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי ה':

14. ויקרא כג מב-מג – מצוות הסוכה

בַּסֻּכּוֹת תִּשְׁבּוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֲזָרָח בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבּוּ בַסֻּכּוֹת: לְמַעַן יִדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

15. ויקרא כה לו-לח – איסור ריבית ומצוות צדקה

אֵל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתִרְבִּית וְנִרְאֵת מֵאֱלֹהֵיךָ וְחִי אַחִיד עִמָּךְ: אֶת כֶּסֶףךָ לֹא תִתֵּן לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְתִרְבִּית לֹא תִתֵּן אֶכְלָךְ: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים:

16. ויקרא כה מ-מב – שחרור עבדים ביובל

כְּשֶׁכִּיר כְּתוּשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד שְׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: וְנִצָּא מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב: כִּי עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְּרוּ מִמִּכְרַת עֶבֶד:

17. ויקרא כה נד-נה – גאולת הקרובים

וְאִם לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלָהּ וְנִצָּא בְּשְׁנַת הַיָּבֵל הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ: כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

18. במדבר טו לט-מא – מצוות ציצית

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֲתֶם זָנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

19. במדבר פרק ט ט-יב – פסח שני תרתי משמע

וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לִנְפֹשׁ אוֹ בְּדָרְךָ רָחֵק לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וַעֲשֶׂה פֶסַח לָהּ: בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּאֲרֻבְעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֻבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל מִצְוֹת וּמִרְרִים יֵאָכְלוּ: לֹא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקָר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ בוֹ כְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ.

20. דברים ה יב-טו – מצוות השבת, הדיבר הרביעי בדברות פרשת ואתחנן

שְׁמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵיךָ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וַעֲשִׂיתָ כָּל מְלֶאכֶתְךָ: וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לָהּ אֱלֹהֵיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֶאכֶה אֲתָה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְעַמְּךָ וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל בְּהֵמַתְךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיךָ לְמַעַן

ינוח עבדך ואמתך כמוך: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויצאך ה' אלהיך משם בגד חזקה ובזרע נטויה על כן צוה ה' אלהיך לעשות את יום השבת:

21. דברים יט – אהבת הגר

ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים:

22. דברים פרק יג – מצוות נביא שקר, מסית ומדיח

והנביא ההוא או חלם החלום ההוא יומת כי דבר סרה על ה' אלהיכם המוציא אתכם מארץ מצרים והפדך מבית עבדים להדיחך מן הדרך אשר צוה ה' אלהיך ללכת בה ובערת הרע מקרבך:

23. דברים יג יא – דין מסית ומדיח

וסקלתו באבנים ומת כי בקש להדיחך מעל ה' אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים:

24. דברים טו יג-טו – מצוות הענקה לעבד שהשתחרר

וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם: העניק תעניק לו מצאנך ומגונך ומיכרך אשר ברך ה' אלהיך ותנו לו: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך ה' אלהיך על כן אנכי מצוה את הדבר הזה היום:

25. דברים טז א – שמור את חודש האביב, מצוות קידוש החודש ועיבור השנה

שמור את חודש האביב ועשית פסח לה' אלהיך כי בחודש האביב הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה.

26. דברים טז ב-ג – קרבן פסח

וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר במקום אשר יבחר ה' לשכון שמו שם: לא תאכל עליו חמץ שבועת זמים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזו יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך:

27. דברים טז יב-יג – חג השבועות, שלושת הרגלים, שמחת יום טוב

ועשית חג שבועות לה' אלהיך משת נדבת ידך אשר תתן כאשר יברך ה' אלהיך: ושמחת לפני ה' אלהיך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכון שמו שם: וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית את החקים האלה:

28. דברים כ א פרשת שופטים - במלחמה

כי תצא למלחמה על איבך וראית סוים ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלהיך עמך המעלהך מארץ מצרים:

29. דברים כג ד-ה – איסורי חיתון עם העממים

לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם: על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרם לקללך:

30. דברים כד ח-ט – זכירת מרים, שמירה מנגע הצרעת

השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הפהנים הלויים כאשר צויתם תשמרו לעשות: זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים:

31. דברים כד יז-יח – איסורי עושה שונים

לא תטה משפט גר ותום ולא תחבל בגד אלמנה: וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך ה' אלהיך משם על כן אנכי מצוה לעשות את הדבר הזה:

32. דברים כד יט-כב – מתנות עניים

כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה למען יברכך ה' אלהיך בכל מעשה ידיך: כי תחבט זיתך לא תפאר אחריו לגר ליתום ולאלמנה יהיה: כי תבצר כרמך לא תעולל אחריו לגר ליתום ולאלמנה יהיה: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים על כן אנכי מצוה לעשות את הדבר הזה:

33. דברים כה יז-יט – זכירת עמלק

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים: אשר קרד בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריו ואתה עניו ויגע ולא גרא אלהים: והיה בהנניח ה' אלהיך לך מכל איביו מסביב בארץ אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה לרשתה ותמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח:

34. דברים כו ה-ח – מצוות הביכורים

וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב: וירעו אתנו המצרים ויעונו ויתנו עלינו עבדה קשה: ונצעק אל ה' אלהי אבותינו וישמע ה' את קלנו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו: ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמר א גדל ובאתות ובמפתים:

חג חירות שמח וכשר

מחלקי המים

מים אחרונים: במשוב שקבלנו מכמה וכמה שואבי מים צוינו גם ציוויים ומצוות כגון: מצוות המלך ואיסורי עריות שאמנם לא מזכירים במפורש את יציאת מצרים או עבדות מצרים, אבל אפשר שגם הם ברשימה. ונראה שעדיין לא סגורה הרשימה.